

AL-FARABI KAZAK MİLLİ ÜNİVERSİTESİ FİLOLOJİ FAKÜLTESİ

Al-Farabi Kazak Millî Üniversitesi Filoloji Fakültesi «6D020700 – tercümanlık» bölümü doktora öğrencisi Aygül Alpısbayeva'nın Felsefe Bilimlerin (PhD) doktora derecesini almak için hazırladığı “Mağcan Jumabayev'in Şiirlerinin Üç Dilde Yapılan Çevirisinin (Türkçe, Rusça, İngilizce) Lingvo-Kültürel Yönleri” adlı tez çalışmasına yabancı bilimsel danışmanının

İLMİ GÖRÜŞÜ

Aigül Alpısbayeva'nın tezinin konusu çeviri çalışmaları, edebi çeviri teorisi ve pratiği açısından oldukça önemlidir. Doktora öğrencisi Hacı Bayram Veli Üniversitesi'nde yaptığı araştırma stajı sırasında bu konuda kütüphane fonu ile başarılı bir şekilde çalışmış ve dil kurslarını başarıyla geçmiştir.

Günümüzde çeviri ve kültür konusu olan çeviri kültürü, çeviribilim dünyasında en çok tartışılan ve çözüme kavuşturulamayan konulardan biridir. Yakın ve uzak, farklı etnik grupların, benzeri görülmemiş bir hızla birbirleriyle farklı kültürel ve sosyal ilişkiler içine girmesi; birbirlerinin gelenek göreneklerini, düşünce sistemlerini, ulusal dünya görüşlerini ve değerlerini kültürlerarası ilişkiler bağlamında araştırmayı gerekli kılmıştır. Bu ihtiyacın karşılanmasında çevirinin özel bir yeri vardır. Herhangi bir sanat eseri, yaratıldığı dönem ve toplumun, tarihi ve manevi hayatı hakkında bilgi verir. Edebi çeviri, dünya halklarının maddi ve manevi kültürünü tanıtır. Ancak kültürel bilgi her zaman mevcut değildir. Her milletin kendine ait özellikleri vardır ve bu farklılık, çeşitli dil özellikleri yardımıyla insanların diline yansır. Bunlara kültürel kelimeler, eşit olmayan kelime dağarcığı, gerçekler denir. Kültürel kelimeler, tüm ulusun dilsel görüntüsünü oluştururlar ve ek bir çağrışımsal anlama sahiptirler. Bu nedenle kültürel bilgilerin, kültürel söz varlığının çevirisi çevirmen için büyük zorluklar oluşturmaktadır. Bu tür bilgilerin nasıl tercüme edileceği konusundaki tartışmalar, çeviri söyleminde hâlâ devam etmektedir.

Araştırmacının tezinin amacı, ünlü şair Mağcan Jumabayev'in şiirinin üç dilli çevirileri temelinde bu tür kültürel bilgilerin çevirisinin yerelleştirilmesi ve önceden tahmin edilmesi için stratejilerin incelemesidir. Tüm Türk halklarının ortak gururu olan şair Mağcan'ın şiirinin, yenilik ve sembolizmle birlikte milli ruh ve tarihle dolu olduğu bilinmektedir. Şairin dilsel kişiliği eşsiz ve zengindir. Bu nedenle şairin şiirlerinin diğer dillere tercümesi sistematik araştırma gerektirmektedir. Edebi şiirsel çevirinin tüm nüanslarını tek bir çalışmada tanımak imkansızdır. Adayın şairin şiirindeki lingvo-kültürel söz varlığının çevirisine odaklanmasının ve çözümlemesinin uygun olduğunu düşünüyorum. Araştırmanın teorik temeli oldukça zengindir. Yabancı çeviri teorisinin temel eserlerinden yararlanır. Bu şekilde, araştırmacının etkili araştırma yöntemlerini kullanarak etkili bir şekilde çalıştığı görülmektedir. Şairin şiiri, nitel ve nicel dilbilimsel çözümlemelerin yardımıyla, üç dilli çevirideki yerleşme düzeyini, çeviri üzerindeki etkisini, özgün kültürel birliğin dönüşüm yollarını açıkça göstermektedir. Bir eserin ilgisiz dillerdeki çevirilerinin karşılaştırmalı analizi yoluyla, bu halkların düşüncesi, dil özellikleri, dünya görüşü, dilsel imajı hakkında değerli sonuçlar çıkarılmıştır. Analiz sonucunda oluşturulan üç dilli açıklayıcı sözlüğün pratik önemi oldukça yüksektir.

Yücetepe Mahallesi
85. Cadde No:8
06570 Çankaya/ANKARA

+90 (312) 231 73 60

www.hacibayram.edu.tr

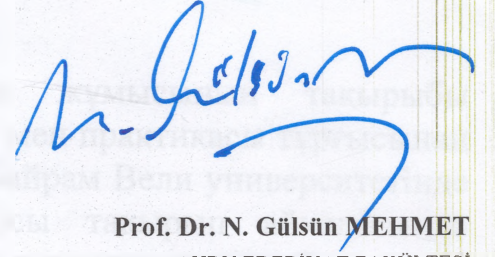
hacibayramveli@hs01.kep.tr

(M.P.)

2.5

Ayrıca, tercümanların çeviri sürecine ilişkin düşünceleri ve çeviri sürecindeki zor anlar eserin değerini daha da artırmıştır. Bu tezin gelecekte şair Mağcan'ın şiirindeki diğer kültürel bilgi kaynaklarının - atasözleri, deyimler, mecazlar, sembollerin çevirileri - doktora öğrencisi tarafından belirtildiği gibi sistematik bir çalışma ile devam edeceğini umuyorum.

Sonuç olarak, A. E. Alpisbayeva'nın araştırma çalışması, doktora tezinin gereksinimlerini karşılamaktadır, doktora öğrencisinin tezinde sunduğu sonuçlar bilimsel temellidir. Bu nedenle, bu tezi savunmaya değer buluyorum.

Prof. Dr. N. Gülsün MEHMET
AHBV EDEBİYAT FAKÜLTESİ
Mütercim Tercümanlık Bölümü

01.11.2021

Yüce-tepe Mahallesi
85. Cadde No:8
06570 Çankaya/ANKARA

+90 (312) 231 73 60

www.hacibayram.edu.tr

hacibayramveli@hs01.kep.tr

Хаджы Байрам Вели Университеті Анкара

Әдебиет факультеті
Ауызша және жазбаша аударма бөлімі

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті филология факультетінің «6D020700 – Аударма ісі» мамандығының докторанты Алпысбаева Айгүлдің философия ғылымдарының (PhD) докторы дәрежесін алу үшін дайындалған «Мағжан Жұмабаев поэзиясының үш тілдегі (түрік, орыс, ағылшын) аудармаларының лингвомәдени аспектісі» атты диссертациялық жұмысына шетелдік ғылыми кеңесшінің

ПІКІРІ

Алпысбаева Айгүлдің диссертациялық жұмысының тақырыбы аударматану ғылымы, көркем аударма теориясы мен практикасы тұрғысынан өте өзекті болып табылады. Докторант Хаджы Байрам Вели университетінде ғылыми тағылымдамадан өту барысында осы тақырып айналасында кітапхана қорымен тиімді жұмыс жасап, тілдік курстардан сәтті өтті.

Қазіргі таңда аударма мен мәдениет, аудармадағы мәдениет мәселелері әлемдік аударматану ғылымының ең жиі талқыланатын дискурсы, әрі әлі біржақты шешімін таба алмай келе жатқан сұрақтардың бірі. Алыс-жақын, әр түрлі этностардың бір-бірімен бұрын-соңды болмаған қарқынмен түрлі мәдени, әлеуметтік қарым-қатынастарға түсуі - мәдениетаралық қарым-қатынас мәнмәтініндегі зерттеулердің, бір-бірінің әдет-ғұрпын, салт-санасын, ойлау жүйесі, ұлттық дүниетанымы мен құндылықтарын танып-білуге зор қажеттілік тудырып отыр. Бұл қажеттілікті өтеуде аударманың алатын орны ерекше. Кез келген көркем туынды сол туынды жазылған уақыт пен қоғам, тарих, халқының рухани өмірі жайында ақпарат береді. Ал, көркем аударма әлем халықтарының материалдық, рухани мәдениетімен таныстырады. Бірақ мәдени ақпарат үнемі қолжетімді бола бермейді. Әр халықтың, ұлттың өзіне ғана тән ерекшеліктері бар. Және сол ерекшелік аталып отырған халықтың тілінде әр түрлі тілдік атрибуттардың көмегімен көрініс табады. Оларды мәдени сөздер, эквивалентсіз лексика, реалийлер деп атайды. Олар бүтіндей ұлттың әлемінің тілдік бейнесін құрайды және қосымша коннотациялық мағынаға ие болып келеді. Сол себепті мәдени ақпаратты, мәдени лексиканы тәржімалау аудармашыға аса зор қиындықтар туғызады. Мұндай ақпарат қалай аударылуы тиіс деген дискуссия аударма дискурсында әлі де жалғасып келеді.

Ізденушінің диссертациялық жұмысының объектісі осындай мәдени ақпаратты аударудың доместикациялану және форенизациялану стратегияларын талдауды атақты ақын Мағжан Жұмабаевтың поэзиясының үш тілдегі аудармаларының негізінде жасайды. Барлық түркі халықтарының ортақ мақтанышы Мағжан ақынның поэзиясы жаңашылдық, символизммен қатар ұлттық рух пен тарихқа тұнып тұрғаны белгілі. Ақынның тілдік тұлғасы ерекше әрі бай. Сондықтан ақын поэзиясының өзге тілдерге аударылуы жүйелі зерттеулерді қажет етеді. Бір зерттеу жұмысында көркем

поэтикалық аударманың барлық қыр-сырын тану мүмкін емес. Ізденушінің ақын поэзиясындағы лингвомәдени лексиканың аударылуына жеке тоқталуы, талдауы орынды деп санаймын. Зерттеу жұмысының теориялық негізі де өте бай. Шетелдік аударма теориясының фундаментальді еңбектері қолданыс тапқан. Сол арқылы ізденуші тиімді зерттеу әдістерін қолдана отырып мақсатқа сай жұмыс атқарған. Сапалық және сандық лингвистикалық талдаудың көмегімен ақын поэзиясындағы реалийлердің үш тілдегі аудармадағы форенизациялану және доместикациялану деңгейін нақты көрсетіп, аудармаға әсерін, түпнұсқадағы мәдени бірліктің трансформациялану жолдарын көрсетеді. Бір туындының туыс емес тілдердегі аудармалар арасындағы салыстырмалы талдау арқылы, сол халықтардың ойлау, тілдік ерекшелігі, дүниетанымы, тілдік бейнесі жайында құнды тұжырымдар жасалған. Талдаулар нәтижесінде құрылған үш тілді иллюстративті түсіндірмелі сөздіктің практикалық маңыздылығы өте жоғары. Әрі зерттеу жұмысында аудармашылардың аударма процесі жайында, аударма барысында қиындық тудырған сәттерімен бөліскен ойлары жұмыстың құндылығын одан әрі арттыра түскен. Аталмыш диссертациялық жұмыс болашақта докторант өзі де жұмысында атап өткендей, Мағжан ақын поэзиясындағы басқа да мәдени ақпараттың қайнар көздері - мақал-мәтелдер, фразеологизмдер, метафора, символдардың аудармаларының жүйелі зерттеулерімен жалғасын табады деп сенемін.

Қорыта келе, А. Е. Алпысбаеваның зерттеу жұмысы PhD докторлық диссертация талаптарына сай келеді, докторанттың ұсыныс-пікірлер көрсетілген, тұжырымдары ғылыми негізделген. Сондықтан аталмыш диссертациялық жұмысты қорғауға ұсынылуға толық лайық деп санаймын.

/қолы/

Профессор Доктор Н. Гюльсун МЕХМЕТ
Хаджы Байрам Вели Университеті Анкара
Әдебиет факультеті
Ауызша және жазбаша аударма бөлімі

Ючетепе ауданы 85, ул.8
06570 Чанкая/АНКАРА
+90 (312) 231 73 60
www.hacibayram.edu.tr
hacibayramveli@hs01.kep.tr

Перевод с турецкого языка на казахский язык выполнен переводчиком гражданкой Аргымбаевой Асель Темировной двадцать третье ноября две тысячи двадцать первого года, город Алматы, Республика Казахстан.

Подпись переводчика: А.Т.
Аргымбаева Асель Темировна

Республика Казахстан. Город Алматы. двадцать третье ноября две тысячи двадцать первого года. Я, нотариус города Алматы, Егембердиев Сункар Турегельдиевич, осуществляющий нотариальную деятельность на основании государственной лицензии № 14014874 от 06 октября 2014 года, выданной Комитетом регистрационной службы и оказания правовой помощи Министерства Юстиции Республики Казахстан, свидетельствую подлинность подписи переводчика Аргымбаевой Асель Темировны. Личность переводчика установлена, дееспособность и полномочия проверены.

Зарегистрировано в реестре за №: 7874
Взыскано: 88
Нотариус: Егембердиев Сункар Турегельдиевич

Немлігі:	Алға
Прондү:	80
Қолға баулықт дүген	но и прошнуровано
Нотариус:	Егембердиев Сункар Турегельдиевич

